

N^cALI

LA REVISTA DE LA COMARCA DE PONENT

Any IV n° 35

JULIOL-AGOST 1989

Apt. 79 07150 ANDRATX

RESTAURANTE

Es Ageral

CANINERA PUERTO DE ANDRAITX
TEL. 67 20 12

TUCASA

TODO PARA LA CASA, S. A.

C/. Galicia, 27 - Teléfonos 67 13 03 - 67 28 13
07150 ANDRAITX

materiales construcción

SNACK - BAR

GALICIA

ESPECIALIDAD
EN MARISCOS
Y PULPO A LA GALLEGA

TAPAS VARIADAS

Isaac Perol, 37
Tel. 67 27 05

Puerto de Andraitx
(Mallorca)

AUTOS MORAGUES

RENT A CAR

C/. España, 7
Telf. 67 20 09

PTD. ANDRAITX

(MALLORCA)

CAFETERIA SNACK - BAR

Quijote

CAMP DE MAR - MALLORCA

N'ALÍ

LA REVISTA DE LA COMARCA DE PONENT
Apartat de correus 79.
07150 ANDRATX

Editen:

Coordinadora Parroquial
de Joves d'Andratx
Centre Cultural de
S'Arracó

Director: Joan Perelló
i Sansó

Redactor en Cap: Gaspar
Pujol i Flexas

REDACCIÓ

Joana Alemany i Mir,
Antoni Ensenyat i
Ferrà, Biel Ensenyat
i Pujol, Francesc
Femenias i Calafat,
Pere Flexas i Flexas,
Margalida Ferrà i
Ensenyat, Gabriel
Jofre i Mir, Miquel
Tur i Enseñat, Maria
Magdalena Pons, Miquel
Amengual i Saurina.

GERENT

Vicenç Flexas i Alemany

FOTOS

Michel'S,

Impressió:

Imprèmta BRINS
Ciutat

D.L. P.M. 295/1986

EDITORIAL

Pensàvem fer sortir un "numeret" curt per a aconseguir l'expedient, cosa explicable en temps d'estiu, i ja ho veis, aquí teniu un número extra, i això que hi falten seccions habituals...; Hem tingut més col·laboradors i més feiners, lo qual és bona senyal i que no decaïgui.

Per altra part estam, no cal recordar-ho, en temps de trui: anar a la platja, anar a pescar, anar al Port, però sobre tot temps de Festes.

Festes de Sant Pere, hagudes a Andratx, Festes del Carme al Port, Festes a Sant Elm, Festes a Sa Coma, i Festes llargues i molt vitals a S'Arracó. I se parla també enguany de Festes extra per Sant Bartomeu a la Plaça.

Benaurades sien les Festes populars, signe i expressió de la vitalitat del poble.

N'ALÍ

FESTES DE SANT PERE

De les passades Festes de Sant Pere voldríem remarcar que fou un encert celebrar-les a la Plaça. Tant si els espectacles o els grups que sonaren fossin més o manco acceptables, el que no es pot negar és que cada vespre l'ambient festiu no mancà al poble.

El que no va estar a l'altura del que demanen unes festes d'un poble com Andratx foren els programes, volem dir la seva confecció material, així com tampoc l'ornamentació de "banderilles" pels carrers i sobre tot a la Plaça.

Del demés cal llamentar que la concurrència, seria per l'excesiva calor, no fou gran cosa als actes que es celebraven durant el dia, fora de la Pujada a Sa Gramola i els partits de futbol-Sala.

Un aplaudiment pel "pregó" de Mestre Tomeu Esteva i per l'exposició preparada a l'Escola.

EXPOSICIÓ DE FOTOS

Patrocinada per la nostra Revista, el fotògraf i col·laborador Michel's presentà, durant les Festes, una exposició de fotos antigues. N'hi havia des de l'any 1.894 fins altres dels anys 50, moltes i variades, mostrant els detalls festius i quotidians de la vida d'Andratx, Port i S'Arracó d'ha estona, així com les panoràmiques que el mateix Andratx, el Port, Camp de Mar, Sant Elm, S'Arracó presentaven altre temps. L'exposició s'ha pogut fer gràcies, a part de la feina d'en Michel's, a persones que desinteressadament han deixat fotos que guardaven. A totes elles el nostre agraïment.

EXCURSIÓ A SA DRAGONERA

El dia 9 de juliol un bon estol de persones visitaren l'illa de Sa Dragonera i passaren allà una agradable jornada. Era una excursió organitzada per la Parrò-

quia d'Andratx i foren 110 els que hi participaren i gaudiren d'un bon temps i de la bona acollida dels qui cuiden de l'illa, així com de les instal·lacions "renovades" que allà hi ha. Enhorabona al Consell Insular per la cura que hi té posada en l'acondicionament i conservació d'aquesta illa que és de tots i tots haurien de poder disfrutar en igualtat de condicions.

A LA MEMÒRIA DE NA MARIETA

Dia 8 de juliol moria, víctima d'una cruel malaltia, Maria Rafaela

Roa Coll, coneguda per Na Marieta. Només tenia 34 anys. Era molt coneguda i estimada pel seu bon caràcter i perquè feu molt pels altres. La recuperació de les Festes del 15 d'agost de Sa Coma, els esforços que feu perquè el jovent de Sa Coma tingués un terreny per a jugar i els grups que animava i ensenyava activitats culturals i esportives avalen el seu treball.

Descansa en pau, Marieta, i que les obres començades i enllestides guardin el teu record.

otícies - notícias

FESTES DEL CARME AL PORT

Quan aquest número surti hauran tingut lloc al Port, del 13 al 16 de juliol, les tradicionals Festes de la Mare de Déu del Carme. No som a temps de donar un avanç ni una relació. Tant sols volem deixar constància dels actes més destacats:

Dijous, dia 13: Apertura del Mini Park, Concurs Decoració de Carrers i Concurs "Elecció de Miss".

Divendres, dia 14: Concurs Monopolio, Exposició de Ceràmiques i Escultures.

Homenatge a la Tercera Edat.

Actuació del grup "Aires d'Andratx".

Verbena, amenitzada per AQUA VITAE i REMBRANDT

Dissabte, dia 15: Passeig amb Bici, Ginkama juvenil, Concurs de Pintura escolar, Carreres pedestres.

Concert per la Coral Santa Pagesa

Concurs d'arroços

Obra teatral "Pocs i mal avenguts" pel grup Voramar.

Diumenge, dia 16: Concurs de pesca, Regata Windsurf, Natació.

Cercaviles, Missa Solemne i Processó Marítima

Vetlada Mallorquina amb l'actuació de TONI MORLÀ i MUSICA NOSTRA

FESTES

A l'estiu és quan sol esser l'esplet de les festes patronals. A S'Arracó les celebren en dues tongades: les de final d'agost, per Sant Agustí, encara que no és aquest el patró, car estan sota l'advocació del Sant Crist, titular de la parròquia, i dia vuit de setembre, per la Mare de Déu, que noltros la festejam amb el nom de Mare de Déu de la Trapa, l'estimada imatge que els trapencs tenien a les seves possessions i que fou duita amb tota solemnitat a la nostra parròquia. Hi ha gent de fora que a les darres les diu "Sant Agustinet", per a diferenciar-les de les de Sant Agustí.

Enguany les nostres festes seran un xic diferents d'altres anys. Degut a la crisi passada al Centre Cultural, un grup de persones amb responsabilitat s'ha posat endavant com a Junta Gestora i degut al poc temps que manca per a les festes, la crítica situació financera i a la manca de temps lliure dels components de la dita Gestora, han demanat col·laboració a totes les entitats culturals i esportives del poble, tal com la Societat de Caçadors, les Mestresses de Casa, el recentment creat equip de futbol i l'Associació de Pare d'Alumnes, i uns quants particulars que s'han ofert a col·laborar. Tots s'han compromès a participar i serà una nova experiència, un poc semblant a la

d'Andratx, encara que per motius totalment diferents.

Vet ací unes gloses que ens parlen de les dates de les nostres festes i també de l'ambient que es viu a les vetlades:

A vint i un Sant Mateu
a vint i nou Miquel sia
a vuit de setembre fou
es naixament de Maria

Com es batle va arribar
va dir -que s'acabí es ball!-
Respongué en Cresta-de-gall:
- es ball no s'acabarà!-

Suara he vist passar un metge
¿què hí ha de nou per aquí?
Deu esser Sant Agustí
que baix des peus té s'heretge.

En es ball de sa plaça
jo hí som estada
i he ballat amb un curro
quí no m'agrada
i llavors amb un altre
que ja m'agrada.
M'ha dat una pesseta
i l'he gastada
d'aigordent i resolis
i aigo gelada.

Per veure un poc com eren les festes del nostre poble altre temps, hem cercat al treball guanyador del Premi Andratx 88, de Na Margalida Ferrà, "LXXV aniversari de la Parròquia del Sant Crist de S'Arracó", on parla un poc de

com eren les festes i d'esdeveniments que hi succeïren al llarg dels anys:

"... el ritus començava vuit dies abans de la festa amb un gojós repic de campanes que es repetia també el dia anterior a la festa major, aquest dia anterior es cloïa el Tridu i es celebraven Completes que acabaven amb besamans al Patró... El dia de la festa amb Ofici amb sermó de predicadors cercats amb molta cura per a glosar les excel·lències del Titular, ... foren preveres que ja havien estat al poble, D. Bernat Trobat, l'any 1931, D. Pep espaes l'any 1944, d. Sebastià garau, l'any 1967...

... La festa seguia un cert protocol: els obrers anaven amb llurs canyes a cercar les autoritats a ca seva, acompanyats de les xeremies per anar tots plegats a l'església, i allà s'asseïen al presbiteri es tocava l'Oferta i després de la guerra nacional fins fa no gaires anys es tocava la marxa reial en alçar Déu; els assistents just acabat l'Ofici pujaven al retaule a adorar el Sant Crist mentre es cantaven els goigs.

...L'any 1949 el dia de sant Agustí hi hagué una forta tempesta que ha quedat a la memòria de tothom com "el cicló", i s'endugué teulades i feu destrossa grossa a la parròquia i a la rectoria. Es conta que tot començant a ploure uns quants demanren a un home de mar: - Patró, què mos farà? I

ell respongué: - Res, quatre gotes. I les cròniques relaten que els ormejos que les avellanes havien parat se n'anaven pel carrer del Port cap a l'Estret arrossegades per l'aigua.

... La Mare de Déu de La Trapa es celebra el 8 de setembre i és l'altra meitat d'aquestes festes amb l'aliciant que li dona la processó -la única llarga que s'ha mantingut fins ara- fa que sia més apreciada per la gent amant de les tradicions.

... L'any 1950 es recuperà un costum de més de cinquanta anys d'interrupció, l'encesa d'un fester davant el portal major de l'església, malauradament no s'ha mantinguda la dita recuperació, de fet sols ho coneixem d'aquest any..."

LES FESTES D'enguany

També vos volem adjuntar un breu avanç del programa que es farà enguany, encara que és susceptible d'esser canviat, car encara no ha entrat a impremta per uns petits detalls de darrera hora:

Dia 25-VIII-89, divendres:

A les 19'30 hores: Repic de campanes, arribada dels xeremies, desfilada de caparrots i tirada de cohets.

- Pregó pronunciat per el segon tinent de Batle de l'Ajun-

tament d'Andratx i representant de S'Arracó, D. Mateu Alemany Bover.

- Inauguració de l'Exposició de fotos antigues.

A les 22'30: Revetla i Joc de s'Embut.

Dia 26-VIII-89, dissabte:

A les 10'30: Pintada de murals pels infants

A les 12: Corregudes tradicionals al carrer Nou (avui Tomeu Monjo)

A les 13: Corregudes de cintes

A les 19: Marathón

A les 23: Verbena (Orguestrina d'Algaida i dos grups més)

Dia 27-VIII-89, diumenge:

A les 9: Torneig Provincial de Petanca

A les 12: Ginkama infantil i juvenil

A les 17: Jocs infantils

A les 22: Sopar

Dia 28-VIII-89, dilluns:

A les 11: Missa concelebrada i cantada (pel Cor de S'Arracó, baix la direcció de Walter R. Meier)

Interpretació del Ball de l'Oferta.

Un petit Concert pel Cor en acabar la missa.

Presentació de les noves instal·lacions a la torre del Campanar:

Electrificació de Campanes i rellotge

A les 13: Homenatge al carter jubilat, Joan Soriano, i a la campiona d'Espanya dels 400 ms., Leticia Ferrà Nicolau.

Inauguració de l'Exposició de Pintura i Escultura dels artistes locals i treballs escolars.

A les 17: Arribada de les xeremies

Finals del XXII torneig de Petanca

A les 17'30: En Es Cos tradicionals carreres

Balls típics acompanyats per les xeremies.

festes - festes - festes - festes -

LA RECEPTE

Ara que hi ha patates tendres provau de fer una "Ensalada de patates a la marinera", que és fresca, la qual cosa plau molt en aquest temps calurós.

Bulliu sis tallades de peix de tallada qualsevulla, amb all, fonoll i una ceba. Reservau el brou i bulliu-hi 1 Kg. de patates pela-

(continúa pág. 10)

VISITANTS DEL PORT D'ANDRATX

NATALIE, PRINCESA DEL GRAN ESTAT DE PRÚSSIA

El Port d'Andratx és lloc de trobada de "famosos". Persones conegudes en el "món" de la premsa més o manco sensacionalista. Entre elles, uns que passen llargues temporades al Port són Miquel i Brigitte de Prússia, hereus del darrer rei, que abdicà en 1.918, després de la I Guerra Mundial. Actualment Prússia forma part de l'Alemanya Federal.

Amb ells, Miquel i Brigitte, hi ha la seva filla, Natalie Carolina Alexandra, Princesa de Prússia, nada en 1.970.

El col.laborador de N'ALÍ, Michel's, tingué una conversa amb ella, a un bar del Port. D'aquesta n'hem tret per a la nostra Revista alguns troços. Natalie parla correctament l'alemany, l'anglès i el francès i se defensa en castellà:

- Natalie, ¿a qué edad descubriste que eras princesa?

- A los cuatro años, cuando asistía al colegio, en Frankfurt.

- ¿Y este título te está condicionando tu vida?

- Bueno... está claro que tengo que tener una imagen pública y una educación como princesa, pero, por lo demás me gusta llevar una vida normal.

- Defínete como mujer.

- Creo que soy extrovertida, aunque también depende de cada momento. Valoro mucho la amistad y la sinceridad. Me gusta amar, pienso que soy amable, y me encanta el mar y bailar con los amigos en las discotecas.

- ¿Y la música, te gusta?

- Sí, la escucho según los momentos, claro. Si me hablas de clásica, te diré que me gusta Mozart. Y de la "pop" suelo escuchar cosas de grupos ingleses.

- ¿Qué haces en verano, sobre todo cuando estás aquí, en el Port d'Andratx?

Sobre todo, me gusta estar en la playa y nadar, y por las tardes salir con los amigos a bailar. Pero aparte de divertirme, también preparo mis estudios de Gráfico y Diseño que empezaré en septiembre. Parte de mi tiempo libre lo paso también pintando; es algo que me encanta.

- Natalie, ¿tienes esperanzas

de volver algún día a Prusia, convertido de nuevo en el gran Estado que fue, y ser tu la reina?

- Las cosas cambian muy rápido y todo es posible, aunque de momento parece muy difícil.

- En el caso de que ocurriera, Natalie, ¿qué es lo que te gustaría cambiar de tu país?

- Yo no sé... no conozco cuál es la situación actual. Esto es algo que, llegado el caso, se tendría que pensar muy bien y con tiempo.

- ¿Te molestan las injusticias?

- Yes, sí. Mucho.

- ¿Hay injusticias en el mundo, hoy en día?

- Sí las hay claro.

Si pudieras, ¿qué cambiarías del mundo en el que te ha tocado vivir?

- Evitaría la violencia; no más guerras.

- ¿Qué piensas de la droga?

- Es algo estúpido el que la gente tome drogas para evadirse. Es algo malo, muy malo.

- ¿Cuál es tu flor preferida?

- El girasol, la flor del sol.

- ¿Crees en los extraterrestres?

- Sí, creo que hay más vidas en el universo.

- ¿Eres religiosa?

- Protestante.

- ¿Qué tipo de libros te gusta leer?

- Dos escritores que me gustan son Gabriel García Márquez, y la nieta de Allende.

- ¿A qué edad llegaste por primera vez a Mallorca?

- Cuando tenía dos años vine con mis padres. Esta isla me encanta, sobre todo por el carácter de sus gentes.

- ¿Cómo te gusta que te traten, como Natalie, o como la princesa Natalie?

- Como Natalie, una chica de diecinueve años de edad.

MICHEL'S

visitantsvisitantsvisitantsvisitant

(vé de la pàg. 8)

des senceres i en esser cuites tallau-les redonetes i componeu-les al fons d'una palangana, trempau-les amb oli, vinagre, sal i prebre blanc. Posau les tallades de peix a damunt amb tàperes, uns quants filets d'anxoà i julivert picat. Mentrestant preparau una salsa amb tres vermells d'ou, 50 grs. de mantega, el suc d'una llimona, sal i prebre blanc. Posau-la al bany maria i batiu-la fins que faci sabonera, afegiu-hi un poc de nata i acabau-la de lligar fora del foc amb un altre vermell d'ou, repartiu la salsa amb gust fent-ne muntets arreu arreu.

LO COC DE S'ARRACÓ

MASSOT

L'origen del llinatge "Massot" no està gaire clar.

Per començar podem afirmar que no té res a veure amb el nom comú "maça" (castellà maza, porra), ni amb "maçot" (castellà pisón), com podria fer pensar el dibuix que apareix a l'escut (una incongruència freqüent en els escuts mallorquins per haver-los dissenyat sense una bona consulta científica).

Ni tampoc té res a veure amb "massot" (peix roquer de color verdós).

Més bé sembla venir de l'àrab "Mas'úd" (nom propi personal).

El fet de que el nom "Massot" figuri entre els catalans que vingueren amb el Rei En Jaume a conquerir Mallorca, l'any 1.229, fa pensar que ja havia entrat feia estona en la llengua catalana i havia sofert la transformació catalanitzadora: "Mas'úd" - "Massot".

Entre els primers pobladors d'Andratx es troba el llinatge Massot.

L'any 1.408, quan a la vila d'Andratx resolen fortificar-se per a afrontar els atacs dels moros, molt freqüents a l'hora, un dels pro-homs escollits per a organitzar la defensa nom Pere Massot.

Rafel Massot, en 1.462, fou un dels capitans que arreplegaren companyies a Mallorca, amb les quals passaren a Catalunya al servici del Rei Joan II.

Antoni Massot fou un dels poetes més distingits en el Certamen de Lulio de l'any 1.502. Va ser elogiat per Vargas Ponce i pel Pare Pascual.

Andreu Massot, juntament amb Ponce de Pitalis i Lluç Morlà, al setembre de 1.511, capturaren el famós capitost "Eufراسي" i per aquesta gesta se'ls concedí la franquesa de drets.

Però el nom "Massot" no apareix gaire en la Història del nostre poble. Tan sols trobam en 1.409 un batle anomenat Julià Masó, i un altre Julià Masó en 1.499. Després, en 1.516, trobam Pere Masó, batle d'Andratx, i ja fins al 1.866 no el tornam veure: Antoni Valenti Massot és el batle d'Andratx.

El seu escut d'armes és un lleó rampant, color natural, que té una maça a la mà dreta, damunt camp d'or.

Arribada a l'Ofici Major

El ball de l'Oferta

Els que feren la Milla urbana

Futbol-Sala: Mare Nostrum 7 - Internirvis 1

UNA ACTIVITAT ESPORTIVA-CIENTÍFICA

Fa uns 10 anys començà al nostre poble el GRUP ESPELEOLÒGIC D'ANDRATX. Els seus fundadors foren en Jeroni Navarrete Miquel, en Ramón Iglesias Camps (actual secretari), en Maties Tomàs i en Bernat Simó. De llavors no han parat. A les passades Festes de Sant Pere organitzaren una conferència al Teatre Municipal.

N'ALÍ s'ha interessat per conèixer les seves activitats i al mateix temps sobre més què era això de l'Espeleologia. Hem tingut una xerrada amb en Jeroni Navarrete i vos podem assegurar que és prou interessant. Basta tenir les orelles obertes i escoltar; ell xerra pel colzos i no para, i moltes coses conta:

- Jo vaig començar pel muntanyisme. Després, fa uns 15 anys vaig descobrir l'Espeleologia i formaren el Grup d'Andratx. Hem estat entre 5 i 17, segons els anys. La nostra activitat és cercar coves i avencs i explorar-los. Els resultats de les exploracions els comunicam a la Federació Balear, que després els publica a la revista ENDINS, que surt anualment.

Per on cercau i exploreu?

- El nostre camp és la zona d'Andratx, que abraça des de Cal-

vià i Banyalbufar fins a la costa. Mallorca està dividida per la Federació en 4 zones. Els grups federats són 8: a Ciutat, 4, a Eivissa, 1, a Menorca, 1, a Pollença, 1, i el nostre d'Andratx.

I a la nostra zona que hi ha?

- Entre coves i avencs ja n'hem explorat més de 40. La més gran és la Cova de S'Olla, a prop d'Estellencs, anant cap a la Mola de S'Esclop, davant les Planes d'En Cabrit. Té uns 60 metres de longitud.

- L'avenc més profund es troba també a les Planes d'En Cabrit. És l'Avenc des Vi i té 101 metres de profunditat.

Altres són: l'Avenc d'En Trau, l'Avenc d'En Farineta, a S'Arracó, que té uns 56 metres.

- La cova més interessant és la de Garrafa. Interessant perquè s'hi pot estudiar la flora i la fauna antiga de Mallorca, així com les estalactites i estalagmites. Llàstima que, degut a la gent incontrolada, estigui bastant destruïda.

I, quines coses antigues heu trobat?

- A l'Avenc dels Molins, a S'Arracó, hi trobarem el "myotragus balearicus" (una espècie de cabra autòctona de Mallorca, desapareguda fa uns mil anys).

- A la Cova de S'Olla, el myotis-myotis (una musaranya molt petita de fa també uns mil anys. Tots els seus ossos caberen dins una capsa de mixtos.

- De la Cova de Son Jovera s'han tret moltes coses que han anat a enriquir el Museu de Mallorca.

- A prop del Coll Andritxol s'hi ha trobat un talaiot que segurament formava part d'una col·lecció, destruïts per fer marjades.

A part de la nostra comarca hi deu haver també coses interessants a altres parts de Mallorca?

- La Cova de Sa Campana, a Escorca, és la més profunda no sols de Mallorca sinó inclús de tots els Països catalans. Té uns 317 metres.

- Cal destacar també l'Avenc des Gel, molt curiós. Està al peu del Massanella, i molts d'anys s'hi posa una capa de gel, degut a una corrent d'aire que no s'ha pogut trobar.

Boca de la Cova de Garrafa

- Apuntar també la cova de Sa Dragonera, dins la nostra zona. És la única que té aigua i, cosa curiosa, aquesta baixa a puja el nivell segons la mar i en canvi l'aigua és dolça.

Realment és sugestiu això de l'Espeleologia...

- I tant, ens agradaria que fossin més els que hi participassin i s'interessassin. Voldria convidar a tothom, a n'aquest esport científic, interessant sobre tot pels universitaris, ja que hi poden trobar un complement als seus estudis.

La conversa continua. El Sr. Navarrete s'entusiasma parlant de lo bo que seria que joves i també al.lots s'hi apuntassin. Solen fer dues o tres sortides per mes. Tots els que vulguin anar-hi no han de fer més que posar-se en contacte amb ells.

I acaba per parlar també de la part trista. De tot lo que espenyen i embruten tots aquells incontrolats que van per les coves i avencs no a fer Espeleologia

sinó...

De la Cova de Sa Campana en diu, quasi plorant, en tregueren no fa molt més de 400 kilos de fems i brutor. I s'hi havien posat només en 9 anys.

També fan mal aquells que tiren animals morts dins els avencs. Són la principal causa de contaminació de les aigües.

N'ALÍ

RESTAURANTE PIZZERIA LA PIAZZETA

Especialidad en
PIZZAS
PASTAS
y **CARNES**

PTO. ANDRAITX — TEL. 67 27 00

Resón Los Ocanlos

Avenida Mateo Bosch, 4 - Tel. ...
Puerto de Andraitx

TELE-CONTROL

ELECTRODOMESTICOS
REPARACION Y VENTA
DE TELEVISORES

Gabriel Pujol Barcelo

Moltes Flexes, 3 - Tel. 67 16 41

ANDRAITX

PANADERIA - PASTELERIA
CAFETERIA - HELADERIA

AVDA. MATEO BOSCH, 10

TEL. 67 16 04

CONCESIONARIO OFICIAL

TALLERES
Escalier 8, Mirasol, 6 -
Tel. 67 10 78

VENTAS
Aragón, 2
Tel. 67 39 00

07150 ANDRAITX

... la gent, que es disgusta tant quan la selecció de futbol d'Espanya perd un partit, no li sap gens de greu que els espanyols se'n duguin tots els doblers de Mallorca cap a Madrid per a fer autopistes a Sevilla?

... tots aquests que només parlen contra el català no diuen res davant el fet que a Andratx de cada dia es parla menys en la nostra llengua i més en castellà?

... molts de mallorquins, d'aquests que només volen escriure en castellà, no prenen com a exemple l'escrit aparegut al número 33 de N'ALÍ, en un correctíssim català, fet per cinc alumnes del col·legi públic d'EGB d'Andratx, M^a del Mar Pérez, Silvia i Elena López, Alicia Serrano i Raquel Cresencio?

Serà que no volen escriure en la nostra llengua perquè fer-ho en l'altra "hace más bonito"?

Que no diguin que no l'aprengheren a l'escola, perquè això ens ha passat a tots i, a més, molts els traduiríem els seus escrits de bon gust. En tot cas la nostra enhorabona a M^a del Mar, Silvia, Elena, Alícia i Raquel.

... En Ruiz Mateos, que no sap si Mallorca existeix, se'n dugué tants de vots d'Andratx? És així com els seus votants esperen arreglar els problemes, (molts i greus) que tenim a l'illa?

O és que ja s'han cansat de veure com en Fraga sempre perd i ara han volgut canviar? Tanmateix amb aquests "filibusters" no guanyaran mai.

... la meitat dels ministres del govern de Madrid, que només se'n recorden de Mallorca per treure-hi doblers, segurament vendran a estiuemar aquí, com cada any? Com va dir el rei Jaume, "vergonya, cavallers, vergonya".

PERICO

MILLENUM

Durant maig, juny i juliol ha tingut lloc a Barcelona l'exposició MILLENUM: Història i Art de l'Església Catalana. 531 obres, entre elles n° 436, un quadre del Beat Ramón Llull de la Parròquia d'Andratx. Pròximament donarem una relació més completa.

UNA APROXIMACIÓ AL PRESENT DE L'AGRICULTURA ANDRITXOLA

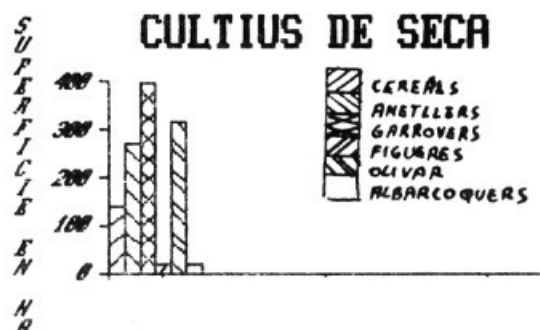
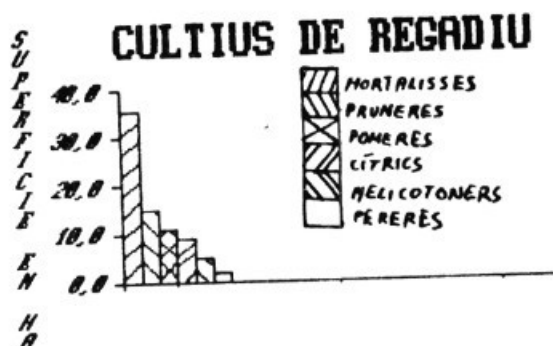
L'agricultura andritxola, que fins a l'activament del turisme fou la base de l'economia local, ha pogut mantenir històricament una població limitada pels voltants dels quatre milenars d'habitants (1785) amb els sistemes tradicionals d'explotació que trobaven la seva màxima limitació a l'orografia del terreny i concretament a les fortes pendents que els primers contraforts de la Serra de Tramuntana provoquen a gairebé la meitat de la superfície total del municipi. És per això que se explica que en minvar a la segona meitat del segle XIX les taxes de mortalitat de forma brusca, mentre que es mantenia la inèrcia natalista i consegüentment augmentaven els efectius demogràfics (5663 habitants el 1860 i 6516 el 1900, cota màxima de tota la història del municipi), el camp no pogué absorbir l'excedent de mà d'obra produint-se fortes emigracions principalment a Cuba que s'adentren dins del primer terç del segle actual.

La substitució de les activitats agràries per altres de caire terciari (começ i serveis) que giren a l'òrbita del turisme a permès que Andratx hagi passat de ser terra d'emigrants a acollir un balanç migratori positiu considerable.

L'estat actual de l'agricultura andritxola podria resumir-se dient que la superfície total explotada (seguint la terminologia del Cens Agrari, això exclou només el sòl urbà i les explotacions abandonades) el 1982 era de 7403 Ha (89'6 % de la superfície total) de les quals només se'n conreen 1960, això és, el 23'7 %, repartint-se la resta entre pastures (212 Ha), pinars (1159 Ha) i garrigues (4072 Ha). El regadiu, limitat al fons de les valls principals on l'aigua subterrània es troba a pocs metres de la superfície, ocupa el 5'8 % de la superfície total cultivada amb 79 Ha ocupades per hortalisses (35'4 Ha), 15 Ha de pruneres, 11 de pomeres, 9 de cítrics, 5 de melicotoners i 2 de pomeres. Mentre que el secà s'extén per damunt d'un total de 1881 Ha amb diversos tipus de cultiu entre els que destaquen: els cereals (civada, ordi i blat en ordre d'importància) amb un total de 138 Ha, l'ametller i el garrover amb 268 Ha i 396 respectivament, l'olivar que encara ocupa 313 Ha a pesar de la seva notable regressió i figueres i albarcoquers amb 18 i 14 Ha cada un.

El complement ramader s'obté d'un total de 1837 caps repartits entre ovelles (1530), cabres (197), porcs (62), ramat equí amb 20 exemplars i boví i mular amb 11 caps respectivament.

Però les xifres, que fan de la nostra agricultura una activitat molt secundària dins el conjunt de l'economia local, diven poc sino es

contemplen amb una perspectiva que s'ha de remuntar en el temps fins els inicis de la dècada dels seixanta.

NOMBRE D'EXPLOTACIONS AGRÍCOLES SEGONS LA SEVA SUPERFÍCIE TOTAL

	<u>1962</u>	<u>1972</u>	<u>1982</u>
Nombre d'explotacions censades	619	425	451
" " de <5 Ha	265	182	340
" " de 5-10 Ha	297	127	31
" " de 10-20 Ha	82	69	29
" " de 20-50 Ha	10	29	29
" " de 50-100 Ha	6	10	1
" " de >100 Ha	4	13	21

Aquest quadre pot servir com a referent per tal d'observar aquesta evolució, malgrat sigui d'una manera superficial. L'incorporació del turisme a principis del seixanta comportà de forma immediata l'abandó pur i simple d'un 31'3 % del total de les explotacions essent les que no superaven les 10 Ha aquelles que patiren més aquests efectes desapareixent-ne un 45 %, mentre que les més grans poden sobreviure de moment augmentant la seva extensió. Aquesta evolució que pareix lògica en el context històric en el que ens movem no continua en el segon decenni que considera la taula apareixent ara una sensible recuperació en el total d'explotacions i molt notable pel que fa a aquelles que no sobrepassen les 5 Ha. Aquestes recuperen els seus efectius de la fracció de les de mitjana extensió (entre 10 i 50 Ha) alhora que es referma la tendència a la concentració de terres amb 21 explotacions que superen les 100 Ha. La recuperació del nombre d'explotacions no suposa emperò una recuperació paral·lela de l'activitat agrària sino que s'integra dins el marc de les funcions no rurals que representen residències secundàries i activitats d'oci que formen part del nivell de vida de la població. Estadísticament aquest fet es pot comprobar tan si tenim en compte el nombre d'explotacions segons la superfície que dediquen a cultius sistèmatics:

Nombre d'explotacions que conreen de 0-5 Ha	411
" " " " de 5-10 Ha	14
" " " " de 10-20 Ha	12
" " " " de 20-50 Ha	6
" " " " de 50-100 Ha	2
" " " " de >100 Ha	1

com si fixam la nostra atenció en l'elevat nombre de màquines que s'utilitzen en aquestes finques: 71 tractors, 108 motocultors i 10 recol·lectores que no funcionen ni de molt al 100 % de les seves possibilitats i que atenen funcions de representativitat i prestigi social d'una població que es pot permetre certs luxes.

Dels 6464 habitants, que ara mateix (1986) tenen dret a obtenir un certificat de residència al nostre poble, només el 6'9 % (449) se reconeix com empresari agrícola i d'aquests no són més de 92 (20'4 %) els que declaren que l'agricultura és la seva activitat econòmica principal. Aquest conjunt de població rural activa s'estructura per grups d'edat de la següent manera: 6 empresaris de fins a 34 anys, 120 d'edats compreses entre els 35 i 54 anys, 115 de entre 55 i 64 anys i 208 que superen l'edat de jubilació. Amb tot això, l'envelliment d'aquest sector resulta més que evident.

El futur de l'agricultura andritxola seguirà marcat per una

prèdua progressiva del seu pés específic dins l'economia local si el fet de que des de l'any 1972 el nombre d'empresaris de menys de 34 anys a augmentat un 100 % així com el grup que se situa entre els 35 i 65 anys que ho ha fet per la seva banda en un 63'1%, no indica més que l'afició a certes activitats agràries com a passatemps.

Antoni Puig Bosch.

Fonts documentals: I.N.E.: Cens Agrari d'Espanya, edicions de 1962, 1972 i 1982.

Gran Enciclopèdia de Mallorca.

(vé de la pàg. 23)

clasificación, si bien habrá un problema y es que el equipo ha sido encuadrado dentro del grupo de pueblos, de ahí que ahora jugará a varios kilómetros de donde lo hacía la pasada campaña, pero si esto es una cosa mala, por el contrario, los enemigos de los pueblos no son de tanto cuidado como los de Palma. A esperar las primeras victorias para calibrar posibilidades.

JOFRE

CARPINTERIA **H. Cervantes**

Muebles y Decoración

TISCHLEREI
CARPENTRY
MENUISSERIE

C/. España, 4
Teléfono 67 11 62
PTO. ANDRAITX

ELECTRO NAUTICA

Francisco Molano Iglesias
REPARACION Y MANTENIMIENTO DE YATES
CLUB DE VELA PTO. ANDRAITX
TELS. 67 28 12 - 67 28 01
MALLORCA

Restaurante Miramar

post d'andraitx
Mallorca

telf. 67 16 17

SERVICIO OFICIAL

Francisco Cañellas Mascaró
SERVICIO Y VENTAS

Carretera Puerto, 55
Teléfono 67 23 89

SERVICIO RENT A CAR
Puerto de Andraitx

deports - deports - deports - deports

MOTOCICLISME:
II PUJADA ANDRATX-COLL DE SA GRAMOLA

JOSEP LLUÍS ÀNGEL, amb la seva poderosa Honda 750, guanyador a la mitjana de 99 Kms/h.

TONI SANCHEZ, de faula, segon, amb la seva J.J. Cobas 125

GASPAR ROSSELLÓ

Realment a l'inici de la carrera les espases i l'emoció estaven molt enlairades, ja que en la tanda d'entrenaments del dissabte Josep Lluís Àngel amb la seva poderosa Honda RC 30 va assolir el millor temps amb 2' 51'' 63, a la mitjana de 96'500 Kms/h. Per contra, l'agradable sorpresa fou l'actuació del nostre paísà Toni Sánchez que, amb la petita J.J. Cobas 125, aconseguiria el segon millor cronòmetre, a quatre segons d'Àngel.

Increïblement les coses ja cobraven la seva màxima emoció en la primera de les pujades, ja que Sánchez, en una actuació sensacional, aconseguia col·locar-se per davant del pilot de Motos V-2, amb 2'49''80, encara que la sorpresa la va donar Frank Munar amb la seva Yamaha RD 350, amb 2'49''08.

Realment tot estava dins un mocador, tots se l'havien de jugar veritablement a la segona de les pujades, i Josep Lluís Àngel arriscant, apurant al màxim les seves possibilitats va aconseguir les centèssimes necessàries per a revalidar la victòria que ja va conquistar l'any passat. Molt

entonat també va estar l'experimentat Llorenç Navarro, amb la seva Génesis 600, per a aconseguir la 3ª plaça del pòdium. Lluís Olalla, amb la seva Kawasaki 750, i F. Munar, ambdós de Gam moto's estigueren esplèndids.

Paràgraf especial pel nostre mundialista 'Toni Sánchez que, com queda dit, va tenir que lluitar contra un parell de "Goliats", però el seu perfecte pilotatge, el seu excel·lent puny de gas, el varen analtir a una cota quasi impossible. Centèssimes de segon el separaren del guanyador, a una prova on la potència de sortida de l'Honda 750, més la velocitat punta a les dues llargues rectes del cementiri i Sa Rota, a punt estigueren de rompre el pronòstic.

Josep Lluís Àngel a l'acabamentde la prova no es ruboritzava a l'afirmar que mai no hagués cregut que Toni li posàs les coses tan difícils. Y la mel del triomf fregà suaument els seus llavis: "He guanyat per qüestió se sort, que maestria i pilotatge él de Sánchez. La veritat, el que ha fet el teu paísà, és quelcom veritablement astorador, amb aquesta

petita J.J.Cobas 125, ¡fantàstic Toni!"

Els que tal vegada no estigueren a l'altura de les circumstàncies foren San Juan, Antoni Vicens, que va caure, Jaume Llabrés o el propi Joan Felipe, que es va veure superat per un altre pilot d'Andratx, Antoni Rosselló "Bosca", amb la seva Yamaha 400, que també va realitzar una meritòria carrera.

No vàrem haver de lamentar incidents d'importància, si bé hi hagué un parell de rebotcades a la tanda d'entrenaments i a la prova varen caure Vicens, Roy, Mandilego i Molina. L'anècdota la va protagonitzar Josep Soler (dorsal 37), que es va quedar sense benzina i no va poder concluir la segona pujada. Malgrat aquesta circumstància els seus 3'05''07 li serviren per anotar-se el triomf a la categoria D, a una mitjana de 89'500 Kms/h.

L'organització, a càrrec del

Motoclub Andratx i Penya Motorista Mallorca, els quals contaren amb molts bons col·laboradors, fou perfecta.

A la Plaça Espanya hi va haver repart de trofeus que havia donat l'Ajuntament per l'event.

El cava del podi va refrescar a la parròquia, bon colofó al calorós i mogut dematí.

CLASSIFICACIÓ

- 1r J.Ll.Àngel - Honda RC 30 (99K/H)
- 2n Toni Sánchez - JJCobas 125 (98'6K/h)
- 3r Llorenç Navarro - Yamaha 600
- 4rt Frank Munar - Yamaha 350
- 5è Lluís Olalla - Kawasaki 750
- 6è Mateu Riutort - Yamaha 250
- 7è Marià Clemente - Yamaha 500
- 8è Jaume Alhama - Honda 750

I així fins a 41 pilots classificats.

deports - deports

deports - deports - deports - deports

XIU - XIU DEPORTIVO

A través de esta breve crónica vamos a hablar de algunas cosas que han ido surgiendo desde el final de temporada y que son noticias de cara a la próxima.

Primeramente y visto que la última Asamblea nada decidió, el club ha creído conveniente organizar otra para el próximo 31 de este mes, a las 22 horas en el teatrillo municipal. Temas muchos y variados: formación de la nueva directiva, ya que al parecer ha habido algunos cambios últimamente. También se explicará, creo, la conexión existente actualmente entre el C. D. Andraitx y el C. D. S'Arracó, que creo que es un tema que dará mucho que decir, ya que ni los andritxoles, unos, ni los otros, los de S'Arracó, han entendido el sentido que se quiere dar a la formación del nuevo club, y por ello, creo, que habrá discusión para rato. Es de esperar que en dicho acto se de a conocer la plantilla del equipo, así como fecha de presentación y partidos amistosos a disputar. Resumiendo, Asamblea que va a ser caliente.

Ya tiene el club nuevo entrenador. Se trata de Pedro González, un joven que pisa fuerte dentro del actual fútbol regional y con buen palmarés, ya que hace un año ascendió al Maganova a la Preferente. Es persona seria y muy ordenada en su trabajo, por

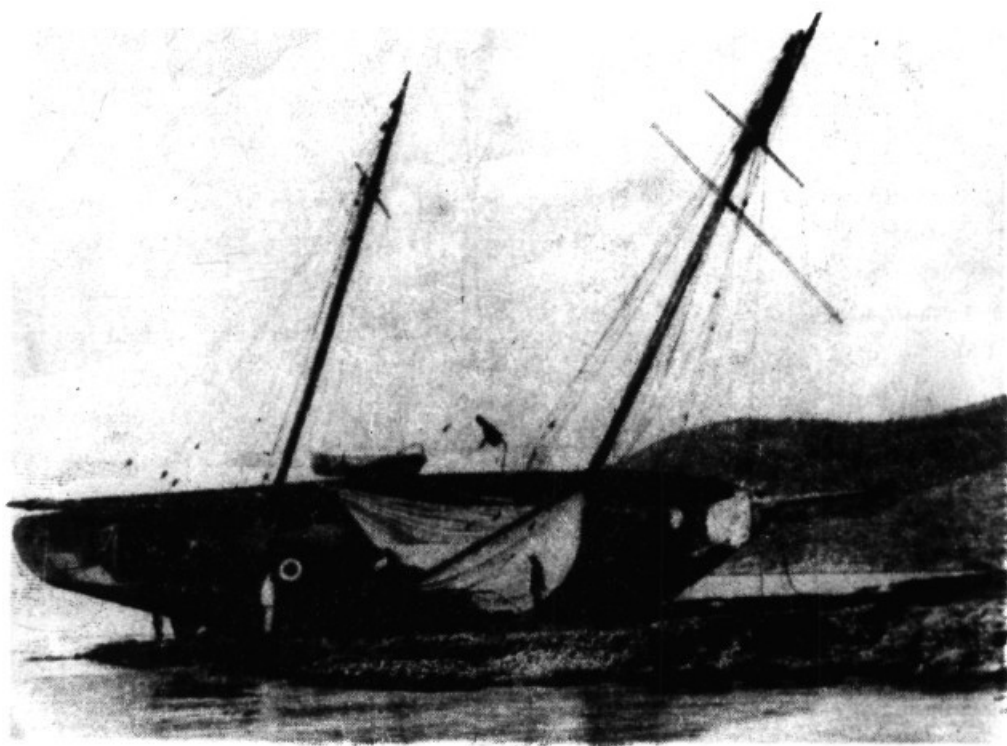
lo que será mucho el que deba realizar con nuestra siempre discolorada plantilla.

Al parecer habrá muchas caras nuevas en la plantilla. El deseo expuesto, en la pasada campaña, para que todos los jugadores fueran locales no dio sus frutos. A la hora de renovar muchos jugadores andritxoles están poniendo inconvenientes, de ahí que se mire para afrontar el fichaje de foráneos, siempre dentro de unas cantidades que se permita el club en la actual categoría. Suenan nombres pero no vamos a desvelarlos hasta que éstos estén en el saco, ya que muchas veces ha fallado el experimento por adelantar nombres y fichajes que luego no se han consumado.

Con grandes resultados favorables consiguió el título de preparador dentro de la categoría juvenil, Diego Gonzalo, actual entrenador del juvenil local. Vaya mi enhorabuena para él y a seguir hasta conseguir el título de regional.

Ya que hablamos de los juveniles, habrá que decir que tras la reestructuración efectuada por la Federación Balear, el equipo juvenil del C.D. Andraitx ha sido ascendido a la Primera División, en la que en la próxima campaña se espera conseguir una buena

RECORDS D'AHIR

Aquest és el vaixell que embarrancà a Camp de Mar, l'any 1912. Abaix els andritxols que pescaven esponges a Cuba, devers l'any 1930.

